

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการบริโภคของประชาชน ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามอัตราการเพิ่มของประชากร ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการผลิตเพื่อส่งออก จึงมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อบำรุงและกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสารเคมีเหล่านี้ได้ตกค้างตามผิวดินและพืชผลต่างๆ จากสถิติการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายทางการเกษตรของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2550 - 2552 พบว่า ประเทศไทยมีการนำเข้าเฉลี่ย 67,742 ตันต่อปี คิดเป็นมูลค่า 16,815 ล้านบาท เมื่อเทียบกับข้อมูลปี 2539 มีปริมาณเพียง 25,540 ตันเท่านั้น นับว่าเป็นปริมาณเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 165 ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงขึ้นมา (ประชาชาติธุรกิจ, 2553)

จากการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับกระบวนการผลิตที่ไม่เหมาะสมหรือวิธีการใช้ที่ไม่ถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศตลอดจนสุขภาพของประชาชนที่บริโภค และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เพิ่มขึ้น ได้ก่อให้เกิดอันตรายเพิ่มขึ้นต่อประชาชน แม้ว่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีประโยชน์ในการเพิ่มผลผลิตในปี พ.ศ. 2538 องค์การอนามัยโลกประมาณผู้ได้รับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั่วโลกกว่า มีจำนวน 800,000 ถึง 1.5 ล้านคน และเสียชีวิตถึง 3,000 ถึง 28,000 คน (ศักดิ์ ศรีนิเวศน์, 2553: หน้า 36)

สำหรับประเทศไทยมีรายงานผู้ป่วยได้รับพิษจากสารเคมีจากทุกจังหวัดในปี 2544 และ 2545 รวมทั้งสิ้น 2,204 และ 2,115 คน อัตราป่วย 3.57 และ 3.42 ต่อแสนประชากร อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.64 และ 0.43 ตามลำดับ สาเหตุของผู้ป่วยที่ได้รับสารพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ระบุชนิด เกิดจากสารในกลุ่มยับยั้งเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ร้อยละ 67.7 และสารในกลุ่มกำจัดพืชและสัตว์ร้อยละ 8.2 ยังมีเกษตรกรอีกจำนวนมากที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ยังไม่เกิดอาการเฉียบพลันแต่ตรวจพบได้จากการตรวจเลือดด้วยการวัดระดับโคลีนเอสเตอเรส ซึ่งเป็นสารที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งผ่านคำสั่งการทำงานของระบบประสาทของคน และทำงานได้น้อยลงเมื่อได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยผิดปกติต่างๆ ตามมาอีกมาก ผลการตรวจเลือดเกษตรกรเพื่อค้นหาผู้เสี่ยงต่อการเกิดพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช กลุ่มออร์การ์โนฟอสเฟตและคาร์บาเมท

โดยกองอาชีวอนามัย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบผู้ที่มีผลการตรวจในระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัย ในปี 2543 ร้อยละ 18.88 และในปี 2544 ร้อยละ 24 ข้อสรุปจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิษวิทยาระบุว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพ คือ การใช้สารเคมีชนิดที่องค์การอนามัยโลกจำแนกไว้ในกลุ่มอันตรายร้ายแรงมาก และอันตรายร้ายแรง การผสมสารเคมีหลายชนิดฉีดพ่นในครั้งเดียว ความถี่ของการฉีดพ่น และการสัมผัสสารเคมีบริเวณผิวหนัง รวมถึงทำให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการบุกรุกทำลายป่า การพังทลายของหน้าดิน สารเคมีตกค้างในดิน น้ำ และปัญหาโรคระบาด 19 (ณัฐกานต์ ไวยเนตร และคณะ, 2545: หน้า 7)

พืชผักเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งนอกจากจะผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศแล้วยังได้ส่งผลิตผลของพืชผักดังกล่าวไปจำหน่ายต่างประเทศเป็นสินค้าออกที่สำคัญ โดยในปี 2535 ได้ส่งสินค้าออกในรูปของผักสด และผักแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ รวม 238,201 ตัน มูลค่า 5,607.58 ล้านบาท และปี 2537 รวม 86,563 ตัน มูลค่า 1,681.5 ล้านบาท และในรูปของผักกระป๋องและผลิตภัณฑ์อื่นๆ 180,277 ตัน มูลค่า 3,803.4 ล้านบาท เป็นสินค้าส่งออกที่นำรายได้และเงินตราต่างประเทศเข้ามาภายในประเทศปีหนึ่งเป็นจำนวนไม่น้อย พบว่ามีสารตกค้างและปนเปื้อนยาฆ่าแมลงดังนี้ เดือนมีนาคม 2546 ร้อยละ ที่พบ 20.6 เดือนมิถุนายน 2546 ร้อยละที่พบ 10.30 เดือนสิงหาคม 2546 ร้อยละที่พบ 6.05 เดือนตุลาคม 2546 ร้อยละที่พบ 6.01 เดือนธันวาคม 2546 ร้อยละที่พบ 6.03 เดือนมกราคม 2547 ร้อยละ ที่พบ 4.47 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 ร้อยละที่พบ 5.56 (สุรเดช เดชคุ้มวงศ์, 2544: หน้า 43-46)

จากผลดังกล่าวทำให้มีการสร้างกระแสทางสื่อสารมวลชนให้ผู้บริโภค ผู้ผลิต ตระหนัก และเร่งรัดการออกเครื่องหมายรับรอง ของทางราชการ ทำให้กระแสของผู้บริโภคและกระแสตลาดมีความระมัดระวังเรื่องสารพิษตกค้างในอาหารที่เป็นพืชผลทางการเกษตร อีกทั้งส่วนราชการหลายๆ ภาคส่วนเช่นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการรณรงค์ให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและรณรงค์ให้ผู้บริโภคระมัดระวังในการจัดหาและเลือกซื้อพืชผักผลไม้บริโภค โดยเน้นพืชผักที่มีแมลงกัดแทะหรือพืชผักที่ผ่านการรับรองโดยให้สังเกต สัญลักษณ์หรือ สีของบรรจุภัณฑ์หรือสายรัด สติกเกอร์ เช่น พืชผักอินทรีย์ หมายถึงพืชผักที่มาจากกระบวนการผลิตที่ไม่ใช้ปุ๋ยและสารเคมีทุกขั้นตอนการเพาะปลูก ตลอดจนการเก็บเกี่ยว ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อพืชผักนี้ได้โดยสังเกตสัญลักษณ์สีเขียว พืชผักปลอดสารพิษ หมายถึง พืชผักที่มาจากกระบวนการผลิตที่ใช้ปุ๋ยเคมีในระยะเริ่มต้นของการเพาะปลูก จากนั้นจะไม่มีการใช้สารเคมีในการผลิตอีกเลย จะใช้ชีววิธีในการกำจัดแมลงและศัตรูพืช ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อพืชผักปลอดสารพิษ โดยการสังเกตสัญลักษณ์ สีฟ้า และพืชผักปลอดภัยหมายถึงพืชผักที่มาจาก

กระบวนการผลิตที่ใช้สารเคมี โดยใช้ในปริมาณที่เหมาะสมก่อนการเก็บเกี่ยว 15 วัน จะสุ่มตรวจด้วยชุดตรวจสอบสารเคมีตกค้างก่อนจำหน่ายให้ผู้บริโภค ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อพืชผักปลอดภัยนี้ได้โดยสังเกตจากสัญลักษณ์ สีเหลืองของบรรจุภัณฑ์หรือสายรัดผัก สติกเกอร์ ที่มีพื้นเป็นสีเหลือง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2551: หน้า 36-39)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกพืชผัก เพื่อจำหน่ายและการบริโภค มีพื้นที่ปลูกผักทั่วไป 240,954 ไร่ ปลูกแบบกางมุ้งจำนวนเพียง 30 ไร่ และปลูกผักแบบอินทรีย์จำนวน 300 ไร่ทำให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัจจุบันพืชผักที่วางจำหน่ายเพื่อบริโภคนั้น ส่วนมากมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าในบางพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญอยู่หลายแห่ง เช่น กลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอคอสะเกตต์ กลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอแม่แตง และกลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอแม่ริม เป็นต้น (วัชรานันทอง, 2543: หน้า 17) รวมถึงมีหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนให้การสนับสนุนเกษตรกรการผลิตพืชผักที่ปลอดภัยจากสารเคมีโดยใช้วิธีปลูกแบบกางมุ้ง และปลูกแบบอินทรีย์ก็ตาม แต่ละวิธีปลูกก็ยังพบสารเคมีตกค้างอยู่ ทำให้ประชาชนบางกลุ่มที่ไม่ทราบถึงการตกค้างของสารเคมีดังกล่าวจึงไม่ระมัดระวังในการบริโภค อาจจะทำให้มีการสะสมสารพิษในร่างกายและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จากการเฝ้าระวังสารพิษตกค้างในเลือดในกลุ่มผู้ซื้อ – ผู้ขาย ตามโครงการอาหารปลอดภัยที่จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2547- กรกฎาคม 2548 จำนวน 1,682 คน พบว่า เลือดมีสารพิษอยู่ในระดับไม่ปลอดภัยถึงร้อยละ 94.83 จากระดับปกติร้อยละ 5.17 ถือว่าเป็นภาวะที่ต้องช่วยกันเฝ้าระวัง ร่วมกันแก้ไขและบรรเทาให้ประชาชนบริโภคพืช ผัก ผลไม้ปลอดสารพิษ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2551: หน้า 42-48)

ในท้องถิ่นอำเภอสารภี เดิมเน้นเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย อาศัยการทำเกษตรแบบยังชีพหรือเพื่อบริโภคในครัวเรือน อย่างไรก็ตามจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาทำให้วิถีการผลิตของเกษตรกรเปลี่ยนไป มีการผลิตพืชเชิงเดี่ยว จากการส่งเสริมของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นไร่ยาสูบ สวนลำไย ซึ่งมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการระบาดของแมลงศัตรูพืชตามมา เกษตรกรต้องใช้สารเคมีในการปราบศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น ส่งผลโดยรวมต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร ดังผลการตรวจหาสารเคมีตกค้างในเกษตรกร อำเภอสารภี เดือนธันวาคม 2551 ถึง พฤษภาคม 2552 จำนวน ตรวจทั้งหมด 364 ราย ปกติ ร้อยละ 2.19 ปลอดภัย ร้อยละ 9.34 มีความเสี่ยง ร้อยละ 50.27 ไม่ปลอดภัย ร้อยละ 38.18 (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสารภี, 2552: หน้า 28)

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ มีผลการศึกษาของ สุรเดช เดชคุ้มวงศ์ (2544: หน้า 56) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบ

คือปัจจัยนำ ได้แก่ การตรวจสอบสภาพประจำปี โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่มี การใช้สารเคมี มีอัตราการใช้สารเคมีที่สูง พร้อมทั้งสุขภาพเสื่อมโทรม ภาวะการขาดทุนจากการทำ เกษตรที่ใช้สารเคมี ราคาสินค้าต่ำ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของเกษตรกรรมปลอดสารพิษ จาก การได้มีโอกาสอบรม และศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ดำเนินงานด้านเกษตรปลอดสารพิษ ที่ประสบ ผลสำเร็จมาแล้ว และปัจจัยอื่น ได้แก่ การสนับสนุนด้านแหล่งทุน และวิชาการจากองค์กรภาครัฐ และเอกชน การได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การมีส่วนร่วมที่จัดโดยภาครัฐ การ ติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี เข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลถึง ความร่วมมือร่วมใจในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเกษตรกรรมคุณภาพของประชากรที่สนใจศึกษา พัฒนาตนเอง มีความตื่นตัวในการพึ่งตนเอง เป็นส่วนผลักดันให้สมาชิกมีความต้องการพัฒนา ตนเอง รวมถึงการมีผู้นำเกษตรกร ที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพจนเป็นที่ยอมรับ เป็นผู้นำโดย ธรรมชาติ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชรวิทย์ ปิ่นทอง (2543: หน้า 45) วิญญู พันโต (2547: หน้า 51) และชวนชม บุญระหงส์ (2537: หน้า 63) ส่วนปัจจัยด้านการเรียนรู้ นิคม ไชยวรรณ (2542: หน้า 68) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เกษตรกรรมทางเลือกในพื้นที่รูปแบบต่างๆ พบว่า เกษตรกรมี กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์เดิม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างกัน การศึกษาดูงานและการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกในการให้ การศึกษาอบรมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งผลที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลง การผลิตนั้นเกิดความมั่นใจ และภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งได้รับการยอมรับจากเพื่อนเกษตรกรคนอื่นๆ สามารถเป็นแบบอย่าง ในการเรียนรู้องค์กรชุมชน

จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูก พืชผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันปลูกพืชผักปลอดสารพิษ โดยแต่เดิมนั้น แต่ละกลุ่มต่างคนต่างทำไม่เกี่ยวข้องกัน ต่อมาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกที่ กว้างขวางขึ้น มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานกลุ่มสมาชิก จนมีพันธมิตรที่หลากหลาย การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงเลือกพื้นที่ของตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มบุคคล ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอด สารพิษ ตลอดจนองค์ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษใน ตำบล สันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษใน ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อศึกษากระบวนการในการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษใน ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1. ขอบเขตพื้นที่

ในการศึกษาจะใช้พื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นตำบลที่ประสบความสำเร็จจากการรวมกลุ่มเกษตรกรปลูกพืชผักปลอดสารพิษในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และมีการดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรปลูกพืชผักปลอดสารพิษอย่างต่อเนื่อง

1.3.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรพืชผักปลอดสารพิษ ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 170 ราย หัวหน้ากลุ่มสมาชิกเกษตรกร 2 ราย เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ 2 ราย เกษตรตำบล 1 ราย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1 ราย เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 ราย

1.3.3 ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาดังนี้

ปัจจัยและความสัมพันธ์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร จนเกิดปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรของสมาชิกเกษตรกรพืชผักปลอดสารพิษ ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

- ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ ความตระหนักต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

- ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรอื่นๆ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านเกษตรอินทรีย์ ความสัมพันธ์เครือญาติหรือเพื่อนบ้าน ความเหมาะสมของเทคโนโลยีอินทรีย์ชีวภาพ

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้นทุน รายได้ การตลาด นโยบายภาครัฐ

- ปัจจัยทางด้านกายภาพระบบนิเวศวิทยาชุมชน ได้แก่ สภาพพื้นที่ สภาพของดิน น้ำ อากาศ พืชและสัตว์

- กระบวนการในการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษใน ตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 พืชผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นพืชผักที่มาจากกระบวนการผลิต ที่ใช้ปุ๋ยเคมีในระยะ เริ่มต้นของการเพาะปลูก จากนั้นจะมีการใช้สารเคมีในการผลิตอีก ใช้วิธีการในการกำจัดแมลง และ ศัตรูพืช (ตัวห้ำ ตัวเบียน)

1.4.2 พืชผักปลอดภัย หมายถึง พืชผักที่มาจากกระบวนการผลิตที่ใช้สารเคมี โดยใช้ใน ปริมาณที่เหมาะสม ก่อนการเก็บเกี่ยว 15 วัน จะสุ่มตรวจด้วยชุดตรวจสอบสารเคมีตกค้างก่อนจำหน่าย ให้ผู้บริโภค

1.4.3 สมาชิกพืชผักปลอดสารพิษ หมายถึงกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันทำการเกษตรปลูก พืชผักปลอดสารพิษ

1.4.4 ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในการผลิตพืชผักปลอดสารพิษ หมายถึงความรู้ ความเข้าใจ ของเกษตรกรในการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในเรื่องการเลือกใช้สารป้องกันและ กำจัดศัตรูพืช เพื่อสร้างความตระหนักในพิษภัยของสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช และให้เกิดความ ปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

1.4.5 หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุข อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรตำบล ที่ว่าการอำเภอ สถานีอนามัยตำบล เทศบาล ตำบล และอื่นๆ เช่น สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติ ที่ให้การสนับสนุนการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ

1.4.6 องค์กรอื่นๆ หมายถึง องค์กรเอกชน ตลาดเอกชน ห้างสรรพสินค้า ที่ให้การ สนับสนุนการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ

1.4.7 บริบทชุมชน หมายถึง สภาพแวดล้อมของชุมชน ตำบล สันทราย อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทั่วไปของชุมชน